

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Захари Емилов Торманов, ЮФ на УНСС, научна специалност „Гражданско и семейно право“, професионално направление 3.6. „Право“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Административно право и административен процес“, професионално направление 3.6. „Право“ в УНСС

Автор на дисертационния труд: Сюлейман Халимов Башов

Тема на дисертационния труд: „Правен режим на надзора върху банковата дейност“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 3202/28.11.2022 г. на Зам. ректора на УНСС

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със Заповед № 3202/28.11.2022 г. на Зам. ректора на УНСС съм определен за член на журито за защита на посочения по-горе дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“. Бяха ми представени: дисертацията, автобиография, автореферат

и публикации по темата. След запознаване с представените ми материали давам следното становище:

Информация за дисертанта

Дисертантът е завършил специалност „Право” в Юридическия факултет на Университета за национално и световно стопанство с отличен успех през 2018 г.

От юни 2020 г. е редовен докторант по научна специалност „Административно право и административен процес“ (зачислен със Заповед 1477/30.06.2020 г. на ректора на УНСС). Отчислен е с право на защита.

От 2017 г. до сега работи последователно като правен сътрудник, младши юрисконсулт и юрисконсулт в правния отдел на търговско дружество.

От академичната 2021/2022 г. води семинарни занятия като хоноруван преподавател по административно право на студенти юристи от Юридическия факултет на УНСС.

Видно е от горната справка, че за краткия си професионален път дисертантът е натрупал не малък практически опит в правоприлагането, както и в преподаването на юридически дисциплини. Налице е съвпадение между областта на научните му изследвания и областите, в които води семинарни занятия.

Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд е в обем от 302 страници (над 410 стандартни машинописни страници) и включва: съдържание;

въведение; изложение в пет глави; заключение; списък на цитираната литература. Направени са 393 бележки под линия. Списъкът на цитираната литература включва над 160 източника, от които 35 на латиница. Цитиранията на чужди виждания и тези са направени коректно с посочване на автора, източника и точното им място.

Като обем и в структурно отношение дисертацията отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и възприетото за такъв вид научни разработки.

Обект на изследване в дисертацията е правният режим на надзора върху банковата дейност (банковият надзор), като предмет на изследване са различни негови аспекти. Целта е да се разкрие правната природа на банковия надзор. Основната теза на автора е, че банковият надзор е специализиран административен контрол върху стопанска по естеството си дейност – банковата дейност.

Актуалността на темата има юридически и обществено-икономически измерения. Систематичен и цялостен анализ на правния режим на надзора върху банковата дейност не е правен в българската правна доктрина. Предмет на научен анализ, предимно в статии, са били едни или други негови страни, а общ преглед накратко е правен в учебните курсове по финансово право.

От обществено-икономическа гледна точка актуалността на дисертацията произтича от динамиката в развитието на банковата дейност, появата на нови явления в банковата дейност, както и кризите в национален и световен план било в банковите системи на отделни страни, било в националното и световното стопанство, които са предизвикани или засягат банковата система.

От методологическа гледна точка следва да се отбележи, че в началото на дисертацията дисертантът ясно е открил и изложил на 8 страници обекта и предмета на изследването, целите и задачите, които си поставя, както и използваните методи на изследване.

Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Въз основа на поставените цели и задачи дисертантът е провел качествено научно изследване, като до голяма степен е постигнал заложените цели. Научното изследване е правилно проведено от методологична гледна точка. Дисертантът е изследвал достиженията на българската правна доктрина, които имат отношение към изследваната проблематика, като е проучил и цитирал и над 45 публикации на чужди автори.

Като научни и научно-приложни резултати в дисертацията могат да се посочат: определянето на отрасловата принадлежност на режима на банковия надзор не като институт на финансовото право, а като институт на административното право и по-точно на подотрасъла административно регулиране и административен контрол върху стопанската дейност; определянето на банковия надзор като *„специализиран административен контрол върху банковата дейност (дейността на банките и свързаните с тях лица), обезпечаващ нейното законосъобразно и целесъобразно осъществяване съгласно предвидените регулативни изисквания, упражняван е от компетентни публични органи, чиито правомощия са да разрешават, ограничават и забраняват нейното извършване – в това число при определени предпоставки и срок да я извършват от името и за сметка на надзираваното лице.“*; определянето на банковия надзор, като *„необходима публична намеса в сферата на частната банкова дейност, охраняваща имуществените права на гражданите, стабилността на*

икономиката и въобще националната сигурност на страната“; анализът на банковия надзор като юридически контрол, компетентност, правно отношение.

Оценка на научните и научно-приложни приноси

Систематичното изследване на банковия надзор и използваната методология са довели до постигане от дисертанта на необходимите за такава разработка научни и научно-приложни резултати с приносен характер. Като примери за такива могат да бъдат посочени следните:

1. Цялостното и систематично изследване на института на банковия надзор;

2. Определяне на мястото на правния режим на банковия надзор в системата на обективното право;

3. Определянето на банковия надзор, като подвид на административния контрол върху стопанската дейност, който е видово проявление на родовото понятие „специализиран административен контрол“;

4. Разграничението между държавен орган и учреждение и критиката към по-новото ни законодателство, където такова разграничение не винаги се прави – с. 77-79;

5. Предложението de lege ferenda за изменение на ал. 8 на чл. 151 ЗКИ, относно предпоставките за приложение на фикцията за връчване – с. 158-159;

6. Анализът, относно правомощията на квестора, които могат да се прехвърлят съгласно чл. 107, ал. 4 ЗКИ, включително и на администратори, чиито правомощия са преустановени – с. 186-187;

7. Обосноваване на термина адресат на банковия надзор и критика на виждането, че адресатите са „обект“ на надзора.

Оценка на публикациите по дисертацията

В автореферата са посочени следните публикации, които ми бяха предоставени:

1. Относно правната фигура на квестора по Закона за кредитните институции. *Дайджест „Търговско и облигационно право“*, №6 (2022);

2. Отговорността за вреди по чл. 79, ал. 9 ЗКИ. *Търговско и облигационно право*, №9 (2021);

3. Банковият надзор като специализиран административен контрол. *Бизнес и право*, №2 (2020).

4. Относно понятието „банкова дейност“ според Закона за кредитните институции. *Бизнес и право*, №2 (2022) /приета за публикуване/.

Дисертантът е изнесъл и научен доклад на тема „Понятието „банкова система“ според българското банково законодателство“ на научната конференция на ЮФ на УНСС и Алумни клуба на ЮФ „Юридически, икономически и исторически аспекти на държавното регулиране върху стопанската дейност“.

Публикациите са в авторитетни правни списания с редакционни колегии. Те засягат отделни аспекти на научното изследване и са направили достойние на научната общност част от включените в дисертацията въпроси.

Освен представените публикации, дисертантът има и не малко публикувани статии, засягащи проблематика от други правни отрасли и демонстриращи афинитета му към научна работа.

Критични бележки и препоръки

Относно дисертацията могат да се направят и някои критични бележки и препоръки.

На някои места в дисертацията има повторения на тези, които макар да са продиктувани от желание за цялостност на изложението по всеки отделен аспект на изследваната проблематика, могат да бъдат избегнати или само маркирани.

Не ми се струва точно формулирано заглавието на § 1, раздел 2 от глава III – „Задачи на надзорната компетентност“. Тази формулировка е употребена и на няколко места в текста на посочения параграф. Струва ми се, че е по-правилно да се каже, че това са задачи на банковия надзор, съответно на органите, които го осъществяват, а надзорната компетентност, разбира се, като комплекса от властническите правомощия на тези органи, е инструментът, чрез който се осъществяват тези задачи.

Направените критични бележки са маловажни с оглед качествата на дисертацията като цяло. Дисертацията демонстрира притежаваната от дисертанта теоретична подготовка в областта на правото и способността му да извършва научни изследвания и да формира аргументирани изводи от тях.

Заключение и крайна оценка

Представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на ППЗРАСРБ, като съдържа научни и научноприложни резултати, представляващи оригинален принос на кандидата в науката.

Крайната ми оценка за дисертационния труд на Сюлейман Халимов Башовна тема: „Правен режим на надзора върху банковата дейност“ е **ПОЛОЖИТЕЛНА**. Постигнатите резултати от научното изследване ми

дават основание да предложи на уважаемото научно жури на Сюлейман Халимов Башов да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор”.

09.01.2023 г.

подпис:

/доц. д-р Захари Торманов/

OPINION

by doc. dr. Zahari Emilov Tormanov, Law Faculty, UNWE, scientific specialty "Civil and Family Law", professional direction 3.6. "Law"

To: dissertation for awarding the educational and scientific degree "doctor" in the scientific specialty "Administrative law and administrative process", professional direction 3.6. "Law" in UNWE

Author of the dissertation: Suleyman Halimov Bashov

Dissertation topic: "Legal regime of supervision over banking business"

Reason for presenting the opinion: participation as a member in scientific jury for the public defense of the dissertation according to Order No. 3202/28.11.2022 of the Deputy Rector of UNWE

DEAR MEMBERS OF THE SCIENTIFIC JURY,

By Order No. 3202/28.11.2022 of the Deputy Rector of the UNWE, I am appointed as a member of the jury for the defense of the above-mentioned dissertation work for awarding the educational and scientific degree "doctor". It was presented to me: the dissertation, an autobiography, an abstract and publications on the dissertation topic. After familiarizing myself with the materials presented to me, I give the following opinion:

Information for the PhD candidate:

The PhD candidate graduated with honors in Law at the Faculty of Law of the University of National and World Economy in 2018.

Since June 2020, he is a full-time doctoral student in the scientific specialty "Administrative Law and Administrative Process" (enrolled by Order 1477/30.06.2020 of the rector of the UNWE). He was directed for public defence.

From 2017 until now, he worked successively as a legal associate, junior legal consultant and legal consultant in the legal department of a commercial company.

From the academic year 2021/2022, he leads seminar classes as a part-time lecturer in administrative law for law students from the Faculty of Law of the UNWE.

It can be seen from the above reference that during his short professional career, the PhD candidate has gained considerable practical experience in legal profession, as well as in the teaching of legal disciplines. There is a relevance between the area of his scientific research and the areas in which he leads seminar classes.

General characteristics of the presented dissertation

The submitted dissertation contains 302 pages (over 410 standard typewritten pages) and includes: table of contents; introduction; exposition in five chapters; conclusion; list of cited literature. It has been 393 footnotes. The list of cited literature includes over 160 sources, of which 35 are in English. Citations are done correctly, indicating the author, the source and their exact place.

The scope and structure of the dissertation meets the requirements of Bulgarian legislation and what is accepted as traditional in relation to this type of scientific work.

The object of research in the dissertation is the legal regime of the supervision of banking activity (banking supervision), as the subject of research are various aspects of it. The aim is to reveal the legal nature of banking supervision. The main thesis of the author is that banking supervision is a specialized administrative control over an private business activity in its nature - banking activity.

The relevance of the theme has legal and socio-economic dimensions. A systematic and comprehensive analysis of the legal regime of banking supervision is not made in the Bulgarian legal doctrine. One or other of its sides have been the subject of scientific analysis, mostly in articles, and a general overview is briefly given in financial law courses.

From a socio-economic point of view, the relevance of the dissertation stems from the dynamics in the development of banking activity, the emergence of new phenomena in banking activity, as well as the national and global crises, either in the banking systems of individual countries, or in the national and world economy, which are caused by or affect the banking system.

From a methodological point of view, it should be noted that at the beginning of the dissertation, the dissertation student has clearly identified and set out in 8 pages the object and subject of the research, the goals and tasks he sets for himself, incl. the used research methods.

Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

Based on the set goals and tasks, the PhD candidate has conducted a qualitative scientific research, and has largely achieved the set goals. The scientific research was properly conducted from a methodological point of view. The dissertation student has researched the achievements of the Bulgarian legal doctrine, which are related to the studied issues, having studied and cited more than 45 publications by foreign authors.

As scientific and scientific-applied results in the dissertation can be indicated: the determination of the legal branch affiliation of the banking supervision (according to dissertation it is not as an institute of financial law, but as an institute of administrative law and more precisely of the sub-branch, named administrative regulation and administrative control over economic activity; the determination of banking supervision as *"specialized administrative control over banking activity (the activity of banks and related to them persons), ensuring its lawful and expedient fullfiling in accordance with the regulatory requirements, control which is exercised by competent public authorities, whose powers are to permit, limit and prohibit its fillfiling - in this number under certain conditions and term to carry it out on behalf and at the expense of the supervised entities"*. the determination of banking supervision as *"necessary public intervention in the sphere of private banking activity, protecting the property rights of citizens, the stability of the economy and the national security of the country in general"*; the analysis of banking supervision as legal control, competence, legal relationship.

Assessment of scientific and scientific-applied contributions

The systematic study of banking supervision and the used by PhD candidate methodology led to the achievement the necessary scientific and scientific-applied results of a contributing nature. The following can be mentioned as examples:

1. The comprehensive and systematic study of the institute of banking supervision;
2. Determination of the place of the legal regime of banking supervision in the system of objective law;
3. The determination of banking supervision, as a subtype of administrative control over economic activity, which is a specific manifestation of the generic concept of "specialized administrative control";

4. The distinction between a state body and an institution and the criticism of our newer legislation, where such a distinction is not always made /pp. 77-79/;

5. The proposal de lege ferenda to amend para. 8 of Art. 151 of the CIA, regarding the prerequisites for the application of the fiction of service /pp. 158-159/;

6. The analysis regarding the powers of the conservator, which can be transferred according to Art. 107, para. 4 CIA, including the administrators whose powers have been suspended /pp. 186-187/;

7. Justification of the term addressee of banking supervision and criticism of the view that addressees are the "object" of supervision.

Evaluation of publications on dissertation topic

In the dissertation abstract are mentioned the following publications, and they were presented to me:

1. *"On the legal status of the conservator under the Credit Institutions Act"*. Commercial and Obligation Law Digest, No. 6 (2022);

2. *"Liability for damages under Art. 79, para. 9 CIA"*. Commercial and Obligation Law, No. 9 (2021);

3. *"Banking supervision as specialized administrative control"*. Business and Law, No.2 (2020).

4. *"On the concept of "banking activity" according to the Credit Institutions Act"*. Business and Law, No. 2 (2022) /accepted for publication/.

The PhD candidate also presented a scientific report on the topic *"The concept of "banking system" according to the Bulgarian banking legislation"* at the scientific conference, organized by Law Faculty of the UNWE and its Alumni Club.

Publications are in authoritative legal journals with editorial boards. They affect separate aspects of scientific research and have made known to the scientific community part of the issues included in the dissertation.

In addition to the presented publications, the PhD Candidate also has quite a few published articles concerning issues from other legal branches and demonstrating his affinity for scientific work.

Critical notes and recommendations

Some critical remarks and recommendations can also be made about the dissertation.

In some places in the dissertation, there are repetitions, which, although dictated by a desire for the completeness of the exposition on each individual aspect of the studied issue, can be avoided or only marked.

The title of § 1, section 2 of Chapter III - "Tasks of supervisory competence" does not seem to me to be precisely worded. This wording is also used in several places in the text of the said paragraph. It seems to me that it is more correct to say that these are the tasks of banking supervision, respectively of the bodies that implement it, and the supervisory competence, understood as the complex of the authority powers of these bodies, is the instrument through which they are carried out these tasks.

The critical remarks are unimportant in view of the qualities of the dissertation. The dissertation demonstrates the theoretical training possessed by the PhD candidate in the field of law and his ability to carry out scientific research and to form reasoned conclusions from it.

Conclusion and final assessment

The submitted dissertation meets the requirements of Bulgarian legislation, contains scientific and applied scientific results, representing the candidate's original contribution to science. My final assessment of the dissertation with author Suleyman Halimov Bashov on the topic: "*Legal regime of supervision over banking business*" is **POSITIVE**. The achieved results of the scientific research give me reason to propose to the respected scientific jury that Suleiman Halimov Bashov be awarded the educational and scientific degree "doctor" in Law.

09.01.2023

signature:

/Doc. dr. Zahari Tormanov/